Глава 4

Примирието трябва да бъде осуетено

През юли 1943 г. руската армия на генерал Власов, която се сражава на страната на Германия, изпраща нелегално офицери в Добруджа да набират доброволци сред руските емигранти у нас. Тези опити незабавно са пресечени. Офицерите са изгонени извън пределите на страната, уведомена е съветската легация. (36) В това отношение българската политика е изключително последователна. Още през 1941 г. цар Борис отказва да се срещне с генералния секретар на руските емигранти в Сърбия Лев Сердаковски и дори нарежда да не му бъде издавана входна виза. Сердаковски търси от царя съдействие на „националното руско правителство, чиято цел ще бъде постигане на окончателна победа над болшевизма", според записаното от Бекерле. (37) Не се увенчават с успех и всички подканвания на външния министър Рибентроп за изпращане на поне един български доброволчески полк на Източния фронт. На прогерманските организации също е попречено да сформират доброволческа военна част за СС. Страната остава една от малкото европейски държави, от която не е заминало даже символично войсково съединение за сраженията срещу Съветския съюз. Московският отговор на последователните добронамерени действия е изключително впечатляващ. Първите опити за излизане на България от войната стигат до ушите на съветските дипломатически служители в София и те питат Москва „какво би могла да предложи съветската страна на цар Борис и какви изисквания могат да му бъдат предявени, в случай че той тръгне към разрив с немците." (38) Въпреки изключителната важност на зададените въпроси инструкции от Кремъл така и не пристигат. Заповедите на Сталин са други. Вместо дипломатически указания през юни народният комисар на държавната сигурност Всеволод Меркулов утвърждава „План на мероприятията за подобряване на разузнавателната работа в България", представен от началника на външното разузнаване Павел Фитин. Планът предвижда реорганизация на софийската резидентура и нейния агентурен апарат с

цел по-бърз разгром на Германия, освобождение на балканските народи и... следва нещо изключително важно – „да не се допусне сключване на сепаративен договор на България със западните съюзници!“ Думата „сепаративен“ формално е лишена от всякакъв смисъл, защото България е във война с Англия и Съединените щати, но не и със СССР. Това обаче означава да бъде незабавно активирана цялата кремълска шпионска мрежа и лостовете за въздействие върху българската политическа класа, за да не се допусне сключване на примирие или преминаване на страната на воюващите срещу Германия държави. Информация за утвърдения план понастоящем е гордо публикувана на официалния сайт на Службата за външно разузнаване на Руската федерация. (39)

На 5 юли при град Курск Вермахтът и Червената армия се изправят един срещу друг в най-важната битка на Втората световна война, битката, която ще реши крайния изход на войната. В разгара на сраженията, на 10 юли, армиите на Съединените щати и Великобритания дебаркират на остров Сицилия и отварят втори фронт в Европа. Италианците не проявяват особен ентусиазъм да спрат съюзническия десант. Хитлер е принуден да изтегля дивизии от Курската дъга за новия италиански фронт в решителния момент на схватката, с което предопределя загубата на Вермахта. (40) Кошмарът на фюрера за война на два фронта при военно и икономическо превъзходство на противника се сбъдва. От този момент до края на Третия райх армиите на трите Велики сили поемат стратегическата инициатива на бойното поле.

Управляващите кръгове в Италия съзират предстоящия разгром на държавите от Тристранния пакт. На 25 юли крал Виктор-Емануил и маршал Пиетро Бадолио извършват преврат, арестуват Мусолини и започват преговори със съюзниците. Впоследствие предават огромния италиански боен флот на англо-американските сили в Малта и сключват примирие. Българската царица Йоанна Савойска е дъщеря на италианския крал и в София започват да си задават въпроса дали зетят ще последва своя тъст и България също ще напусне Тристранния пакт. Поражението на Райха изглежда неминуемо. Германската безусловна капитулация е задължителното изискване на съюзниците за слагане край на войната. Царят и неговото обкръжение внимателно следят хода на събитията и си дават сметка, че времето за решителни действия и нова ориентация на страната настъпва. Като единствена възможност за избягване както на трета национална катастрофа, така и на съветска окупация се очертава напускането на пакта и сключването

на примирие със САЩ и Великобритания. Все по-заплашително започват да звучат думите на Лавришчев, разпространявани сред българската политическа класа: „Никакво англо-саксонско дебаркиране в балканските страни няма да има, докато той е в София". (41) Допълнението на пълномощния министър за присъединяване на Северна Добруджа към България и установяване на обща граница със СССР не звучи никак успокоително на всички, които не са забравили Сталиновите мераци за въвеждане на войски, съветизация, военни бази и път към Босфора. (42) В София се надяват на масиран съюзнически десант на Северното Адриатическо крайбрежие, който би откъснал германските сили на юг и би оставил страната извън полето на бъдещите бойни действия. Не само се надяват, но и споделят своето желание с американското командване на среща на Кьосеиванов с Дълес. (43)